

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**

**Kwaliteitsvol oriënteren
in de eerste graad SO**

#MOVINGMINDS

The screenshot shows a website interface. On the left is a red navigation menu with the following items: 'Home', 'Kwaliteitszorginstrument', '5 bouwstenen' (with a dropdown arrow), and 'Inspirerende bronnen'. At the top right of the main content area is a search bar with the text 'Zoeken...' and a magnifying glass icon. The main content area features a background image of a hand drawing a mind map with a central circle and several surrounding boxes connected by arrows. Overlaid on this image is the title 'Kwaliteitsvol oriënteren' in large white font, followed by the subtitle 'in de eerste graad van het secundair onderwijs' in a smaller white font. Below the subtitle is a dark blue section with a magnifying glass icon and the text: 'We bieden een kwaliteitszorginstrument aan om de oriënteringspraktijk van jouw school onder de loep te nemen. Laat je inspireren door tools, reflecties en praktijken uit andere scholen om jouw oriënteringspraktijk te versterken.' At the bottom of this section are two light blue buttons: 'Kwaliteitszorginstrument oriëntering' and 'Op weg naar een sterkere oriënteringspraktijk'. In the bottom left corner of the red navigation menu, there is a small white text box containing a privacy notice: 'Informatie verzameld via deze website wordt niet gedeeld met derden. Hier kan je het cookie- en privacybeleid van UCLL terugvinden.'

www.oriënteringsecundaironderwijs.be

PWO 2020-2022

Ine Bogaerts, Tanja Ceux, Anne Decelle, Adelheid Spillier

Kwaliteitsvol oriënteren in de eerste graad secundair onderwijs

1. Het project
2. Enkele resultaten
3. Het kwaliteitszorginstrument

1. Het project

#MOVINGMINDS

Context

[Naar boven](#)

Doelstellingen van de modernisering

Onderwijs moet jongeren niet alleen voorbereiden op de arbeidsmarkt. Het moet jonge mensen in de eerste plaats laten openbloeien en zo open, brede en sterke persoonlijkheden ontwikkelen. In onderwijs moet elke jongere uitgedaagd worden, zodat zoveel mogelijk jongeren een zo hoog mogelijk niveau kunnen halen.

Leerlingen moeten een beter beeld krijgen van wat ze kunnen. Ze moeten ontdekken waar hun mogelijkheden liggen. Zo worden studiekeuzes weloverwogen keuzes, veel minder afhankelijk van de toevallige sociaaleconomische of sociaal-culturele situatie van leerlingen.

Het is de bedoeling dat alle leerlingen aan het einde van de rit minstens de sleutelcompetenties bezitten om goed te functioneren in de samenleving. Dat ze goed voorbereid zijn op de arbeidsmarkt of op verdere studies. En vooral, dat ze uitblinken in hun mogelijkheden.

We willen het best mogelijke onderwijs voor elke leerling.

Oriëntering

Onderwijs.vlaanderen.be

Werkvraag

Hoe heeft de modernisering van het secundair onderwijs de oriënteringspraktijk in jouw school versterkt?

Het project

Onderzoeksvragen:

1. Welke **schoolkenmerken** op het vlak van schoolorganisatie, onderwijspraktijken en schoolcultuur bepalen **oriëntering** van leerlingen in de eerste graad secundair onderwijs?
2. Welke **bouwstenen** schoolorganisatie, onderwijspraktijken en schoolcultuur **versterken** de **oriënteringspraktijk**?

Doel:

Ontwikkelen van een **kwaliteitszorginstrument** rond oriëntering waar scholen mee aan de slag kunnen gaan

Onderzoeksopzet

Twee ronden:

Ronde 1 (schooljaar 2020-2021)

Verzamelen van **kwantitatieve** en **kwalitatieve** gegevens in 5 scholen met een divers profiel.

Analyseren, terugkoppeling en aftoetsen van de gegevens

Ronde 2 (schooljaar 2021-2022)

Ontwikkelen kwaliteitszorginstrument

Proefdraaien van het ontwikkeld kwaliteitszorginstrument in 8 scholen met een divers profiel

Ronde 1: dataverzameling

**Kennismakings –
en oriënterings-
gesprek** directie
en beleid

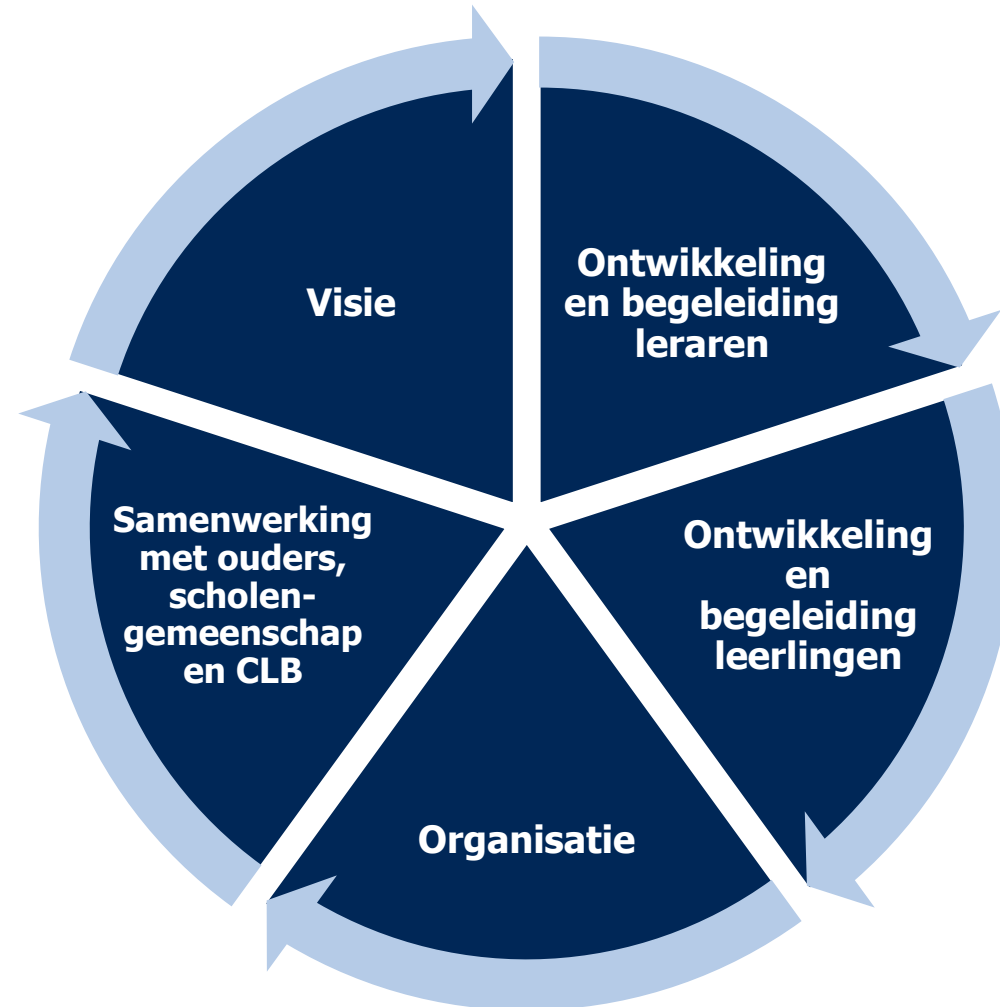
**Online afname
brede vragenlijst**
directie, beleid en
leraren 1ste en 2de
graad

Focusgesprek
directie, beleid en
leraren 1ste en 2de
graad

**Online afname
brede vragenlijst**
ouders en
leerlingen tweede
jaar

Focusgesprek
ouders en
leerlingen tweede
jaar

Kwaliteitszorginstrument

Kwaliteitszorginstrument

Doel: bewustwording van sterktes en groeikansen in het oriënteringsbeleid vanuit het pdca-denken

Vijf bouwstenen:

Visie: Waarop baseren leerkrachten zich om studieadvies te geven? In welke mate denken ouders, leerlingen en leerkrachten op een hiërarchische manier over de verschillende finaliteiten? Hoe staan de verschillende groepen tegenover heterogene klassen? Hoe kijken leerlingen, leerkrachten en ouders naar de impact van de thuissituatie op de onderwijsloopbaan van leerlingen? In welke mate willen ze die impact corrigeren?

Ontwikkeling en begeleiding van leraren: In welke mate voelen leraren zich geïnformeerd en bekwaam om studiekeuzeadvies te geven? In welke mate hebben ouders en leerlingen het gevoel dat de leraren goed geïnformeerd zijn en het kind voldoende goed kennen om studiekeuzeadvies te geven?

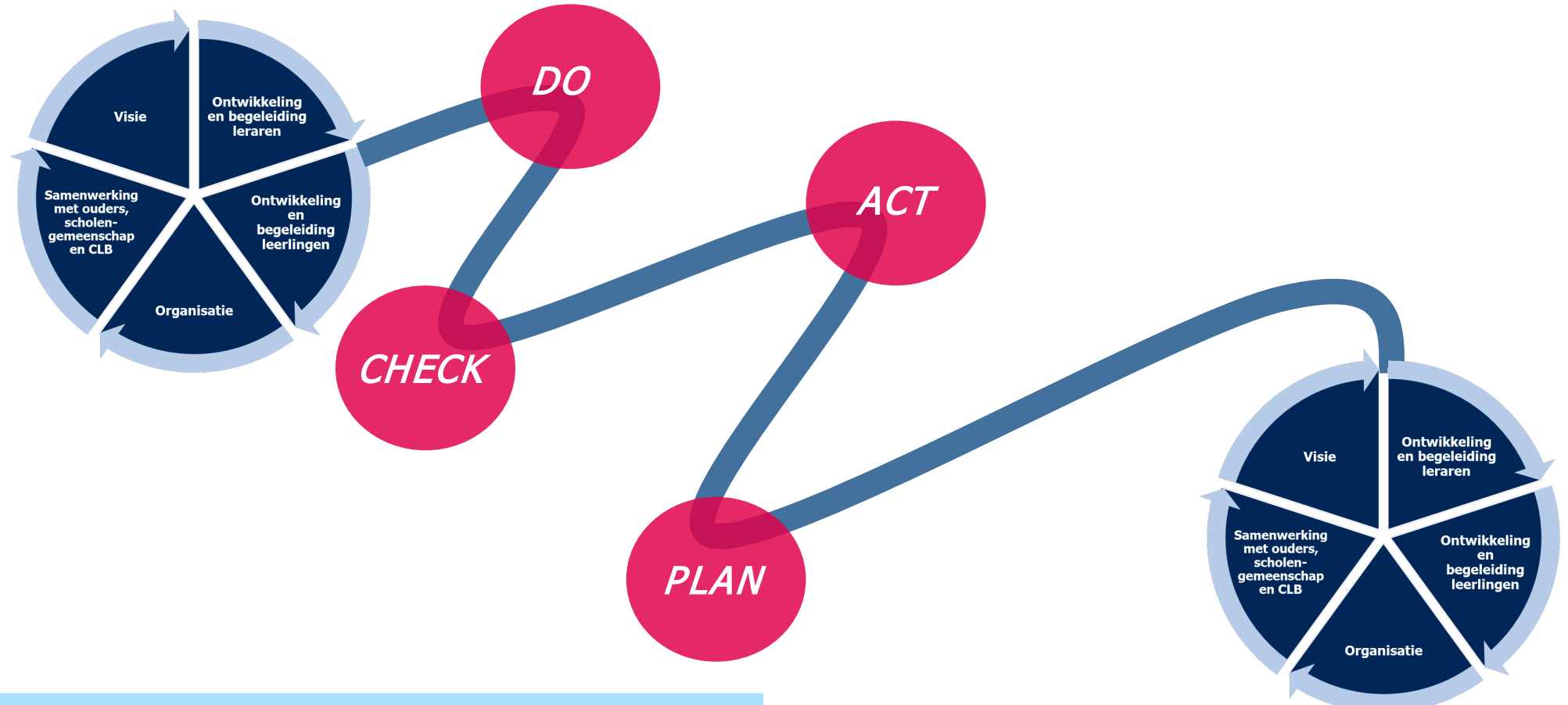
Ontwikkeling en begeleiding van leerlingen: Welke initiatieven biedt de school aan om de leerlingen kennis te laten maken met de verschillende domeinen en om het studiekeuzeproces te begeleiden?

Organisatie: Op welke manier zorg de school – naast de specifieke studiekeuzeoriënteringsinitiatieven – ervoor dat werken aan zelfsturing, keuzebekwaamheid, talentontwikkeling en studievaardigheden structureel deel uitmaken van de schoolwerking?

Samenwerking met ouders, scholengemeenschap en CLB: Hoe verloopt de samenwerking met de ouders, de scholengemeenschap en het CLB?

Kwaliteitszorginstrument

Oriënteringspraktijk 1.0 onder de loep

Online tool via website:
www.oriënteringsecundaironderwijs.be

Oriënteringspraktijk 2.0
#MOVINGMINDS

Ronde 2: evaluatiefase

SCHOOL
VOORBEEDEN
WORKSHOPS

**Kennismakings – en
oriënterings-gesprek**
directie kandidaat
pilootscholen

Uittesten tools van
het
kwaliteitszorginstrument

Feedbackgesprek
rond uitgeteste tools

2. Enkele resultaten

Bevraging in 5 scholen

Respondenten

- Leerlingen: 487
- Ouders: 324
- Schoolteam: 228

Leerlingen	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Ik ben in staat om zelfstandig een studierichting te kiezen.	90,3%	9,7%

Ouders	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Mijn kind is keuzebekwaam voor de gepaste studie.		22,8%

Leerlingen zijn keuzebekwaam, volgens alle betrokkenen.

Leerkrachten	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Leerlingen krijgen in onze school vaak de kans om zelf keuzes te maken en te reflecteren over de keuzes die ze gemaakt hebben.	80,8%	19,2%

Leerlingen	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Mijn ouders en ik zijn het eens over welke studierichting ik het beste kan volgen.	87,8%	12,2%
Mijn ouders beslissen welke studierichting ik moet volgen.	93,8%	93,8%
Mijn ouders kiezen de studierichting voor mij.	7,8%	7,8%

Ouders	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Mijn kind heeft zelfstandig gekozen en ik sta achter deze keuze(s)	70,1%	29,9%
Mijn kind en ik hebben samen de studiekeuze gemaakt.	65,1%	34,9%
Mijn kind zal de studierichting volgen die ik voor hem of haar gekozen heb.	9,6%	90,4%
Mijn kind en ik zijn het nog niet eens over welke studierichting hij of zij volgend jaar zal volgen.	13,9%	86,1%

In de meeste gevallen mag de leerling de studierichting kiezen, in samenspraak met de ouders.

Leerlingen	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Je kan beter een zo moeilijk mogelijke studierichting kiezen, je kan later nog altijd veranderen.	36,8%	57,9%
Wie Latijn of Natuurwetenschappen kiest, heeft later meer kansen in het leven dan wie Hout of Zorg en Welzijn kiest	23%	77%

Ouders	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Ik vind het moeilijk om de studie van Welzijn en Latijn gelijkwaardig te vinden.		60,4%
Ik vind de studierichting van Welzijn en Latijn meer arbeidsfinaliteit geven dan de studie van Hout of Zorg en Welzijn.		50,0%

Watervaldenken en hiërarchisch denken over onderwijs komen niet als dominante factoren naar boven.

Leerkrachten	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Een leerling die naar de dubbele naam kiest heeft meer toekomstperspectieven dan een leerling die voor de doorstroomfinaliteit kiest.		92,1%
Ik vind het moeilijk om los te komen van de idee dat de studierichting Latijn-wiskunde meer waard is dan de studierichting 'Hout'.	11,8%	88,2%
Leerlingen mikken best eerst hoog. Er kan nadien nog altijd veranderd worden als het niet lukt.	27,9%	72,1%

Ouders	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Ik ken en begrijp het verschil tussen dubbele finaliteit, doorstroomfinaliteit en arbeidsfinaliteit.	83,9%	16,1%
Ik ben goed op de hoogte van het aanbod en de inhoud van de studierichtingen die mijn kind in het derde jaar zou kunnen volgen.	82,9%	17,1%
Ik voel me in staat om mijn kind te helpen bij de keuze van een goede studierichting.	81,9%	7,9%
Ouders voelen zich voldoende geïnformeerd en bekwaam om hun kind te begeleiden bij een studiekeuze, veel meer dan leerkrachten denken.		
Leerkrachten	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Ouders kennen de huidige structuur van de hogeschool beter en zijn beter in staat om hun kind goed bij te staan in de keuze van een studierichting voor het derde jaar.	78,5%	21,5%

Leerlingen	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Om goede resultaten te behalen op school is het belangrijk dat je ouders je thuis kunnen helpen met je lessen of taken.	54,7%	45,3%
Ouders	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Het is de verantwoordelijkheid van de ouders om hun kinderen te ondersteunen bij het maken van keuzes.	66,5%	33,5%
Ik volg als ouder...	69,3%	30,7%
Leerkrachten	Eerder akkoord	Eerder niet akkoord
Het onderwijs voor economisch zwakke leerlingen hebben.	56,1%	3,9%
Als een kind van thuis uit weinig ondersteuning krijgt bij schooltaken, is het bij twijfel beter een minder cognitief uitdagende studierichting te adviseren.	8,5%	91,5%
Het is de taak van de school en de leerkrachten om ervoor te zorgen dat de thuissituatie zo weinig mogelijk impact heeft op de onderwijsloopbaan van de leerlingen.	61,6%	38,4%
Bij het formuleren van een advies is het belangrijk dat we ons de vraag stellen of een kind van thuis uit voldoende ondersteuning en aanmoediging krijgt.	64,6%	35,4%

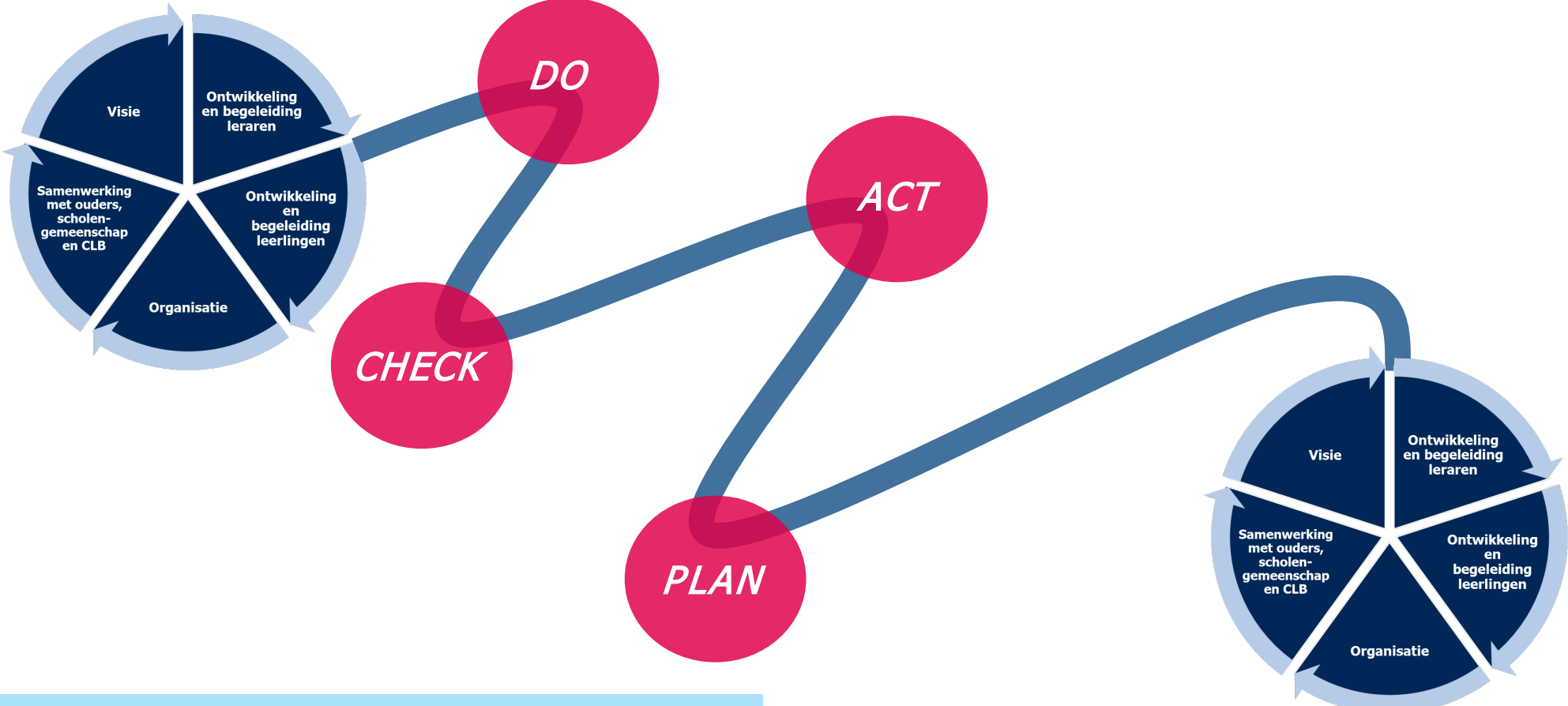
De impact van een thuissituatie verkleinen is een complexe taak waarin nog stappen gezet kunnen worden.

3. Het kwaliteitszorginstrument

Het kwaliteitszorginstrument

Oriënteringspraktijk 1.0 onder de loep

Online tool via website:
www.oriënteringsecundaironderwijs.be

Oriënteringspraktijk 2.0
#MOVINGMINDS

Kwaliteitszorginstrument

Bouwsteen	Doelen
Visie	Onze school oriënteert breed vanuit een holistisch perspectief (interesses, leerresultaten, zelfsturende vaardigheden, executieve functies,...).
	Binnen de visietekst van onze school staat de oriënterende rol van de eerste graad centraal.
	Onze school onderneemt concrete acties op het niveau van het schoolteam, de leerlingen en de ouders om hiërarchisch denken over domeinen en finaliteiten tegen te gaan.
	Onze school heeft een goed zicht op de thuissituatie van de leerlingen en neemt concrete acties om de impact van de thuissituatie op de onderwijsloopbaan van leerlingen te verkleinen.
	Onze school sluit vooroordelen en stereotyperingen uit bij het toekennen van een oriënteringsadvies of attest.
	Onze school communiceert transparant naar het schoolteam, de leerlingen én de ouders over de vereiste competenties (kennis, vaardigheden én attitudes) om een bepaalde studierichting te kiezen.
Ontwikkeling en begeleiding van leraren	De leraren in onze school zijn goed op de hoogte van de finaliteiten, domeinen en studierichtingen in én buiten onze school.
	Onze school hanteert duidelijke afspraken en principes voor de adviserende, oriënterende en delibererende klassenraden.
	Onze school stimuleert een goede samenwerking binnen het team met het oog op oriëntering.
	Onze school biedt leraren ondersteuning en professionalisering in functie van studiekeuze- en oriëntering.
Ontwikkeling en begeleiding van leerlingen	Onze school heeft een goed opgebouwd oriënteringstraject.
	Onze school zet in alle vakken in op het stimuleren van zelfgestuurd leren van leerlingen.
	Onze school maakt voldoende ruimte voor gesprekken en mondelinge toelichting bij het advies, individueel en in groepsverband, met alle leerlingen over hun studiekeuze.
	Onze school besteedt in alle vakken aandacht aan studiekeuzeoriëntering.
Organisatie	Onze school doet veel inspanningen om leerlingen hun interesses te laten ontdekken én hun volle potentieel in kaart te brengen.
	Onze school heeft een gevarieerd aanbod om de zelfsturingsvaardigheden en keuzebekwaamheid van leerlingen te ondersteunen.
	Onze school stemt de keuze voor homogene of heterogene klasgroepen af op onze visie op oriëntering.
	Onze school voert een data-geïnformeerd oriënteringsbeleid.
Samenwerking	Onze school slaagt erin ouders mee te nemen als volwaardige partners in het oriënteringsproces
	Onze school zet in op toegankelijke, transparante en tijdige communicatie naar ouders tijdens de verschillende stappen in het oriënteringsproces
	Onze school heeft zicht op de onderwijsvisie en visie op oriëntering van ouders en op hoe zij het oriënteringstraject van de school evalueren.
	Onze school werkt samen met andere scholen binnen en buiten de scholengemeenschap om leraren, leerlingen én ouders een zo breed mogelijk aanbod van studierichtingen voor te stellen en leerlingen gericht te oriënteren.
	Onze school werkt samen met externe partners (CLB, Excentra, ...) om het oriënteringsproces te begeleiden.

Werkvraag

- Lees de doelen grondig door en maak een analyse voor je eigen school:
 - In welke doelen staan jullie sterk?
 - Welke doelen zijn nog werkpunten?
- Noteer op een groene of gele post-it waarom jullie al sterk zijn in een bepaalde bouwsteen.
- Noteer op een roze post-it welke groeipunten je nog ziet bij een bepaalde bouwsteen

Voorbeeld uit toolbox

#MOVINGMINDS

RESEARCH &
EXPERTISE

Home

Kwaliteitszorginstrument

5 bouwstenen ▾

Inspirerende bronnen

Informatie verzameld via deze website wordt niet gedeeld met derden.
Hier kan je het [cookie](#)- en [privacybeleid](#) van UCLL

Tools

De volgende tools kan je inzetten om je oriënteringspraktijk in kaart te brengen binnen jouw team.

Wil je op een snelle manier je oriënteringsbeleid en -praktijken in kaart brengen? Doe dan de [quickscan](#).

Ben je benieuwd naar hoe het team, de leerlingen én hun ouders de oriënteringspraktijk evalueren? Het [vragenlijsten stappenplan](#) wijst je de weg om aan de slag te gaan met de vragenlijsten voor:

- [Leraren](#)
- [Leerlingen](#)
- [Ouders](#)

Houd je van een creatieve uitdaging? Laat het team – de leerlingen en/of hun ouders je oriënteringspraktijk beeldend in kaart brengen met behulp van het [photovoice stappenplan](#).

Ga je graag diepgaand in gesprek met het team – de leerlingen én hun ouders over hoe zij de oriënteringspraktijken ervaren? Het [focusgesprekken stappenplan](#) reikt hiervoor handvaten aan.

Ben je nieuwsgierig naar welke opvattingen met betrekking tot oriëntering leven in het schoolteam? Speel dan het [stellingenspel](#).

Kwaliteitsvol oriënteren in de eerste graad secundair onderwijs

Stellingenspel

2021-2022

Visie: Waarop baseren leerkrachten zich om studieadvies te geven? In welke mate denken ouders, leerlingen en leerkrachten op een hiërarchische manier over de verschillende finaliteiten? Hoe staan de verschillende groepen tegenover heterogene klassen? Hoe kijken leerlingen, leerkrachten en ouders naar de impact van de thuissituatie op de onderwijsloopbaan van leerlingen? In welke mate willen ze die impact corrigeren?

Quote uit focusgesprek

“Wij vertrekken altijd vanuit de keuze van de leerling. Dus, ik geef maar een voorbeeld, stel dat een leerling Grieks-Latijn wil doen en de resultaten van de leerling voor Grieks en Latijn zijn goed en we vinden ook dat die gemotiveerd is voor Grieks en Latijn, dan zeggen wij dat dat ok is. Ook al vinden wij, bijvoorbeeld, dat die leerling ook Grieks-wiskunde 8u kan doen. Dan gaan wij die ook niet pushen in een andere keuze, want zijn keuze is Grieks-Latijn en dan gaan we die keuze bespreken.” (leerkracht)

“In de eerste graad formuleren we het gewoon als advies. Dan formuleren we het als: het is een goede keuze, maar met wetenschappen houdt ge uw opties nog iets breder. We formuleren het als een advies van ‘ge zoudt een abstractere richting ook aankunnen’. We formuleren het als een advies, maar we geven wel aan dat hun keuze ook OK is. In de tweede graad zijn we daar net van afgestapt. We deden dat vroeger ook maar dan vonden we dat we precies gradaties in richtingen gingen zeggen. Dan was er bijvoorbeeld een leerling uit Grieks-Latijn die volgens de leerkracht nog wel Latijn kon doen, maar die dan bijvoorbeeld voor humane koos. Vroeger schreven we daar dan op: Latijn is ook een optie. Maar dan vonden we doorheen de jaren dat we precies zeiden ‘humane is veel minder’. Dus we doen dat niet meer, eigenlijk”. (leerkracht)

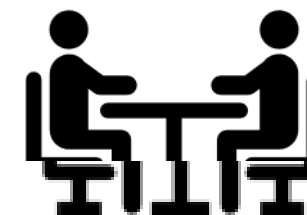

Stelling

In onze school hebben we een duidelijke visie op hoe we een advies geven aan leerlingen die voor een andere studierichting kiezen dan de klassenraad.

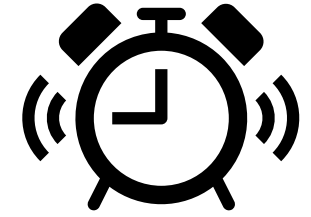
Quote uit focusgesprek

Ik vind het ook moeilijk als een kind bijvoorbeeld uit een moeilijker thuisituatie komt en daardoor bijvoorbeeld misschien niet alle kansen heeft gehad om echt goed te kunnen studeren. Of ouders die thuis de mogelijkheden niet hebben om hun kind goed mee op te volgen, waardoor dat als de deur van de school wordt dichtgetrokken, het eigenlijk ook voor een stuk gedaan is. En dat wij dan als als leerkrachten groep eigenlijk wel weten dat dat kind misschien meer mogelijkheden heeft.

Maar natuurlijk, die resultaten staan er dan en. En ja, ge moet dan een keuze gaan maken. Gaan we toch voor iets moeilijker? Uhm of ja, kan het? Ja, moeten we kijken op wat er staat, zo. Maar wat kan het kind aan? Wat kan de thuisituatie aan?" (leerkracht)

Stelling

In onze school hebben we een goed zicht op de thuissituatie van de leerlingen en slagen we erin om de impact van die thuissituatie te minimaliseren.

Ontwikkeling en begeleiding van leraren: In welke mate voelen leraren zich geïnformeerd en bekwaam om studiekeuzeadvies te geven? In welke mate hebben ouders en leerlingen het gevoel dat de leraren goed geïnformeerd zijn en het kind voldoende goed kennen om studiekeuzeadvies te geven?

Quote uit focusgesprek

*“Ik geef alleen wiskunde. Ze komen in alle klassen 5 uren. En ik ervaar toch dat leerkrachten die daar maar één uurtje of zo komen ook vaak zeggen : ja maar ik kom daar mag één uur en ik ken ze niet terwijl ik zoiets heb van maar ik wil wel eens horen hoe die bij u doet. Want ik zie het ook maar alleen vanuit de wiskundige kant. *Sorry, ik heb die 1 uurkes en ge kent die ook effectief niet. Ik heb honderden leerlingen”. (leerkracht)*

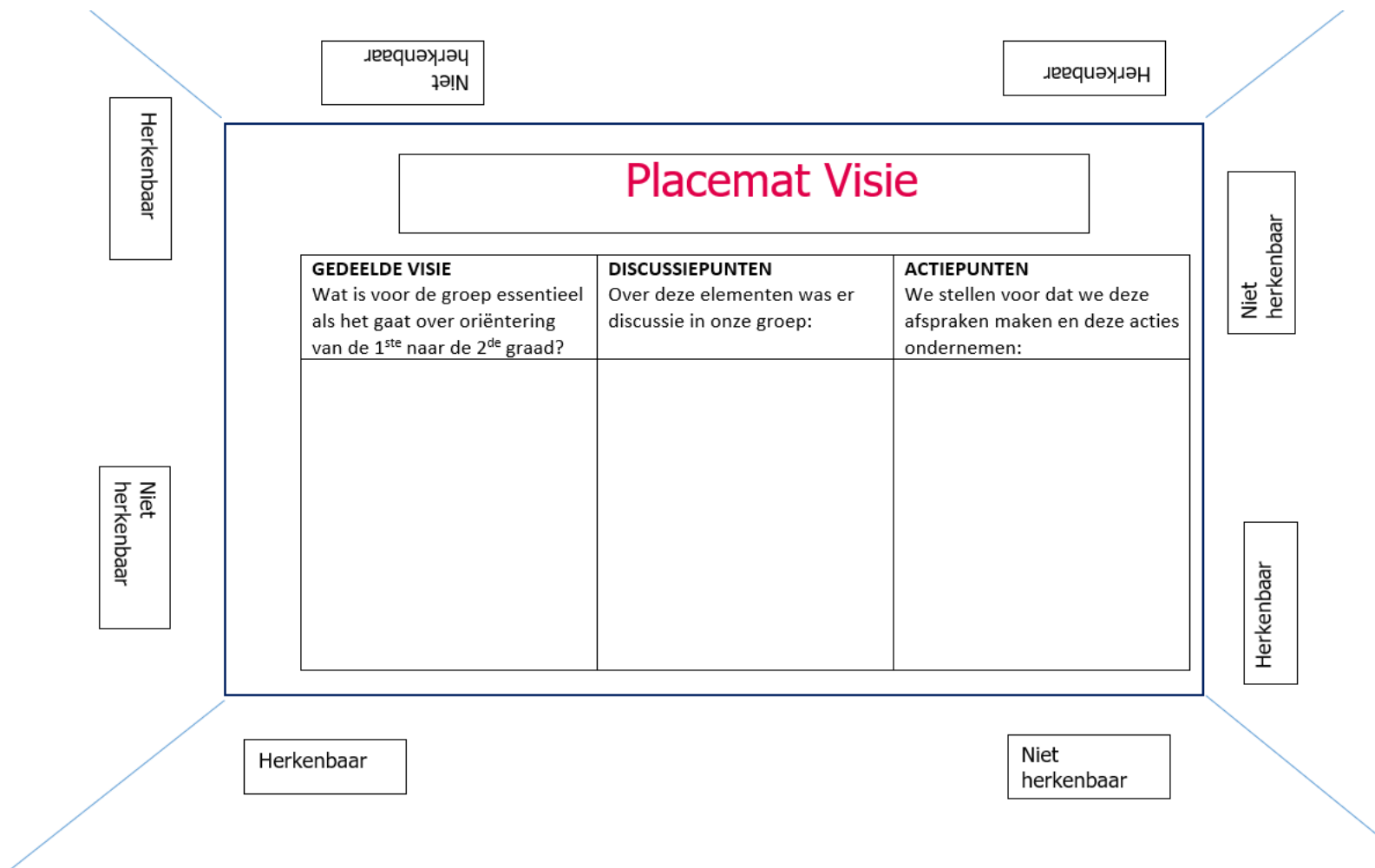
Stelling

In onze school neemt elke leerkracht zijn verantwoordelijkheid op in de klassenraden, zowel de leerkrachten van de grote vakken als de leerkrachten van de eenuursvakken.

Reflectie

Actieplan

ACTIEPLAN – POSTER

WHY? Wat zijn onze doelen?

HOW? Hoe willen we onze oriëntering versterken?

WHAT? Welke concrete acties plannen we?

DANK VOOR UW AANDACHT

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**

www.orienteringsecundaironderwijs.be

#MOVINGMINDS